הרכבת פונקציות.

 $f(x_1,\ldots,x_n)$ רציפה בתחום נתון ב: $f(x_1,\ldots,x_n)$ וכל אחת מהפונקציות $f(x_1,\ldots,x_n)$ הינה רציפה בתחום השתנות מתאים, אז הפונקציה המורכבת

$$f(g_1(y_1,...,y_k),...,g_n(y_1,...,y_k))$$

רציפה ב- (y_1,\ldots,y_k) בתחום המתאים. הוכחה כמו במשתנה אחד.

$(R^2 - 1)$ תכונות (ניסוח ב-

משפט ערך הביניים. אם f רציפה בתחום , $f(x_2,y_2)=B$: ו $f(x_1,y_1)=A$

אז לכל מספר C בין A ל-ימת נקודה C אז לכל מספר $f(x_0,y_0)=C$ כך ש- $(x_0,y_0)\in D$

הוכחה: נשתמש בעובדה שעבור קבוצה פתוחה קשירות גוררת קשירות מסילתית. למעשה ניתן להניח שהמסילה היא פוליגונלית, ונניח תחילה ש- (x_1,y_1) מקושרת ל: (x_2,y_2) ע"י קטע ישר בעל תאור פרמטרי

$$\begin{cases} x = tx_1 + (1-t)x_2 \\ 0 \le t \le 1 \end{cases}$$

$$y = ty_1 + (1-t)y_2$$

נסתכל בפונקציה הרציפה:

$$g(t) = f(tx_1 + (1-t)x_2, ty_1 + (1-t)y_2)$$

המוגדרת עבור $t \leq 1$. אז

$$g(1) = A, g(0) = B,$$

0 < t < 1 מקבלת את הערך C עבור g ו- g כלשהו.

אם שתי הנקודות מחוברות ע"י פוליגון, ההוכחה דומה. הטענה כמובן לא נכונה בקבוצה לא קשירה.

<u>משפט.</u> פונקציה רציפה בקבוצה סגורה וחסומה, חסומה שם.

 \overline{D} -סגורה, חסומה, וf רציפה ב \overline{D} סגורה, חסומה: אז לכל n יש נניח בשלילה שf לא חסומה: אז לכל f יש $P_n\in\overline{D}$

יפ"י סדרה בקבוצה סגורה וחסומה, לכן עפ"י $\{P_n\}$

בולצנו-ויירשטראס יש לה תת-סדרה מתכנסת , $\left\{P_{n_k}
ight\}$

$$P_{n_k} \rightarrow P_0$$

ו: $P_0\in\overline{D}$ כי \overline{D} סגורה ומכילה את כל נקודות ההצטברות שלה.

אבל . $f\left(P_{n_k}
ight) o f\left(P_0
ight)$, לכן , P_0 . אבל , $f\left(P_{n_k}
ight)$. סתירה , $\left|f\left(P_{n_k}
ight)\right|>n_k o\infty$

f(P) יש בהנחות המשפט הקודם, לf(P) יש מכסימום ב \overline{D} .

 \overline{D} -בי תסומה f תסומה ב- \overline{D} . $\sup_{P\in \overline{D}} f(P)=M<\infty$ לכן קיים געים אין אף נקודה כך ש- f(P)=M ננית בשלילה שאין אף נקודה כך שf(P)=M . אז לכל f(P)=M

Cכך ש-M - כך ש-M יש ת $-\frac{1}{n}$ < $f(P_n)$ יש תתכנסת לסדרה $\{P_n\}$ יש תת-סדרה מתכנסת $P_{n_k} o P_0$ ועבורה, בשל הרציפות, $f\left(P_{n_k}\right) o f\left(P_0\right)$ לכן קיימת נקודה $f(P_0) = M$ כך ש-M כך ש-M כך ש

רציפות במדה שווה.

C אם לכל f(P) אם לכל f(P) אם לכל f(P) אשר f(P) קיים f(E) כך שלכל f(E) אשר f(E) קיים f(E) אשר מקיימים f(E) מתקיים f(E) אשר f(E) אשר f(E) מתקיים f(E) אשר f(E)

ניסות בקורדינטות.

לכל
$$(ilde{x_1},\dots, ilde{x_n})$$
 , (x_1,\dots,x_n) כך ש- $i=1,\dots,n$, $|x_i- ilde{x_i}|<\delta(arepsilon)$. $|f(x_1,\dots,x_n)-f(ilde{x_1},\dots, ilde{x_n})|$

משפט. פונקציה רציפה על קבוצה סגורה משפט. פונקציה רציפה על \overline{D} ותסומה \overline{D}

סגורה וחסומה, ולכן יש תת-סדרה מתכנסת: \overline{D} $.P_0\in\overline{D}$ $,P_{n_k} o P_0$ רציפה בכל \overline{D} , בפרט ב- $.P_0$, לכן f

$$.f(P_{n_k}) \rightarrow f(P_0)$$

נובע שגם $d(P_{n_k},Q_{n_k})<rac{1}{n_k}$ נובע שגם $Q_{n_k} o P_0$ ועל כן גם

$$.f(Q_{n_k}) \rightarrow f(P_0)$$

סותר $f(P_{n_k}) o f(P_0)$ סותר את

$$|f(P_{n_k}) - f(Q_{n_k})| \ge \varepsilon_0 > 0$$

חשבון דיפרנציאלי.

(x,y) -נעבוד ב- R^2 ונסמן את המשתנים ב

x בנקודה הגזרת החלקית של f לפי בנקודה הנגזרת החלקית של (x_0,y_0)

$$\lim_{\Delta x \to 0} \frac{f(x_0 + \Delta x, y_0) - f(x_0, y_0)}{\Delta x}$$

סימונים שונים:

 f_x $\frac{\partial f}{\partial x}$ $f_x(x_0,y_0)$

כנ"ל מגדירים את הנגזרת החלקית לפי

$$\frac{\partial f}{\partial y} \equiv f_y$$
 :

קיום הנגזרות החלקיות אינו מבטיח אפילו רציפות. למשל:

$$f(x,y) = \begin{cases} \frac{xy}{x^2 + y^2} & (x,y) \neq (0,0) \\ 0 & (x,y) = (0,0) \end{cases}$$

כאן

$$\frac{\partial f}{\partial y}(0,0) = \frac{\partial f}{\partial x}(0,0) = \lim \dots = 0$$

f אבל f לא רציפה ב- f

הגדרת דיפרנציאביליות.

עבור פונקציה של משתנה אחד:

$$g'(x_0) = \lim_{\Delta x \to 0} \frac{g(x_0 + \Delta x) - g(x_0)}{\Delta x}$$

7"1

$$\frac{g(x_0 + \Delta x) - g(x_0)}{\Delta x} = g'(x_0) + \varepsilon(\Delta x)$$

כאשר $arepsilon(\Delta x)
ightarrow 0$ לכן

$$\Delta g \equiv g(x_0 + \Delta x) - g(x_0) \sim \underbrace{g'(x_0)}_{const} \cdot \Delta x$$

 Δx -במעט ליניארי" ב Δg מ"ג" ב'"ג Δg

עבור פונקציה של שני משתנים f(x,y), נגדיר את השינוי ב- f כדלקמן:

$$\Delta f = f(x_0 + \Delta x, y_0 + \Delta y) - f(x_0, y_0)$$

 (x_0,y_0) - היא דיפרנציאבילית בf היא f אם f אם f אם f כמעט לינארי" בf במובן f במובן המדויק הבא:

 (x_0,y_0) - דיפרנציאבילית בf דיפרנציאבילית אם A,B קיימים מספרים

$$\Delta f = A \cdot \Delta x + B \cdot \Delta y$$
$$+\alpha(\Delta x, \Delta y)\Delta x + \beta(\Delta x, \Delta y)\Delta y$$

ומתקיים

$$lpha(\Delta x, \Delta y) o 0$$
 $eta(\Delta x, \Delta y) o 0$

כאשר

$$.(\Delta x, \Delta y) \rightarrow (0,0)$$

באופן שקול,

$$\alpha \Delta x + \beta \Delta y = \frac{\alpha \Delta x + \beta \Delta y}{\sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}} \cdot \sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}$$
$$\equiv \varepsilon(\Delta x, \Delta y) \cdot \sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}$$

כאשר אנו מגדירים

$$\epsilon = \alpha \frac{\Delta x}{\sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}} + \beta \frac{\Delta y}{\sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}},$$

$$|\varepsilon| = \frac{|\alpha||\Delta x|}{\sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}} + \frac{|\beta||\Delta y|}{\sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}}$$

$$\leq |\alpha| + |\beta| \rightarrow 0$$

כלומר

$$\Delta f = A \cdot \Delta x + B \cdot \Delta y$$
$$+\varepsilon(x,y) \cdot \sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}$$

 $\varepsilon(x,y) o 0$ כאשר

בכיוון השני ניתן לכתוב

$$\varepsilon(x,y) \cdot \sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}$$

$$= \varepsilon_1(x,y) \cdot [|\Delta x| + |\Delta y|]$$

ויוצא ש: $|arepsilon(x,y)| \leq |arepsilon(x,y)|$. ולכן הביטוי Δf

$$\alpha \cdot \Delta x + \beta \cdot \Delta y$$

עם פונקציות $\alpha(x,y)$ וו $\alpha(x,y)$ אשר מקיימות

$$|\alpha(x,y)| = |\beta(x,y)| = |\varepsilon_1(x,y)|$$

 $\Delta x,y
ightarrow 0$ כאשר lpha,eta
ightarrow 0 ובפרט

סימון.

$$x
ightarrow x_0$$
 כאשר די $F = o(G)$ נאמר שי ווא $\int_{x
ightarrow x_0} \frac{F}{G} = 0$

ואומרים במקרה זה ש: F מסדר גודל קטן יותר מאשר G. במקרה שלנו

$$.\Delta f = A\Delta x + B\Delta y + o\left(\sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}\right)$$

 \Leftarrow דיפרנציאבילית בנקודה f ביפרנציאבילית בנקודה f רציפה באותה נקודה כי f כאשר f . $(\Delta x, \Delta y) o 0$

זה אומר ש:

$$\lim_{\Delta x, \Delta y \to 0} f(x_0 + \Delta x, y_0 + \Delta y) = f(x_0, y_0)$$

תנאי הכרחי לדיפרנציאביליות

 (x_0,y_0) - דיפרנציאבילית בf אם f אז בנקודה זו קיימות הנגזרות החלקיות fויתרה מכך:

$$A = f_x(x_0, y_0), \quad B = f_y(x_0, y_0)$$

קבוע $y=y_0$ כך $\frac{\partial f}{\partial x}$ ניקח y קבוע לחישוב $\Delta y=0$:

$$\Delta f = A \cdot \Delta x + B \cdot 0 + \alpha \cdot \Delta x + \beta \cdot 0,$$

:ט אטר סx o 0 כאשר $\alpha(\Delta x,0) o 0$

$$\frac{\partial f}{\partial x}(x_0, y_0) = \lim_{\Delta x \to 0} \frac{\Delta f}{\Delta x} = A$$

אינו $f_y,\;f_x$ אינו הערה. קיום הנגזרות החלקיות מספיק לדיפרנציאביליות. למשל,

$$f(x,y) = \begin{cases} \frac{xy}{x^2 + y^2} & (x,y) \neq (0,0) \\ 0 & (x,y) = (0,0) \end{cases}$$

מקיימת

$$\frac{\partial f}{\partial x}(0,0) = \lim \frac{f(\Delta x,0) - f(0,0)}{\Delta x} = 0,$$

וגם מתקיים $f_y(0,0)=0$, אבל ראינו ש: f אינה רציפה ולכן גם אינה יכולה להיות דיפרנציאבילית.

תנאי מספיק לדיפרנציאביליות

בסב-f(x,y) אם יש ל-f(x,y) נגזרות חלקיות בסב- (x_0,y_0) אז והן רציפות ב- (x_0,y_0) אז f דיפרנציאבילית ב- (x_0,y_0) דיפרנציאבילית ב-f

הוכתה.

$$\Delta f \equiv f(x_0 + \Delta x, y_0 + \Delta y) - f(x_0, y_0)$$

$$= [f(x_0 + \Delta x, y_0 + \Delta y) - f(x_0, y_0 + \Delta y)]$$

$$+ [f(x_0, y_0 + \Delta y) - f(x_0, y_0)]$$

$$= f_x(x_0 + \theta_1 \cdot \Delta x, y_0 + \Delta y) \cdot \Delta x$$

$$+ f_y(x_0, y_0 + \theta_2 \cdot \Delta y) \cdot \Delta y$$

$$0 < \theta_1 < 1, \qquad 0 < \theta_2 < 1$$

$$f_x(x_0 + \theta_1 \cdot \Delta x, y_0 + \Delta y) - f_x(x_0, y_0)$$

$$\equiv \alpha(\Delta x, \Delta y)$$

$$f_y(x_0, y_0 + \theta_2 \cdot \Delta y) - f_y(x_0, y_0)$$

$$\equiv \beta(\Delta x, \Delta y).$$

XI

$$\Delta f = [f_x(x_0, y_0) + \alpha] \Delta x$$
$$+ [f_y(x_0, y_0) + \beta] \Delta y$$

 $eta(\Delta x, \Delta y), lpha(\Delta x, \Delta y) o 0$ וכמובן ש f_y, f_x כי f_y, f_x רציפות ב-

:התנאי המספיק הזה <u>איננו הכרחי</u>

$$f(x,y) = \begin{cases} (x^2 + y^2) \sin\left(\frac{1}{\sqrt{x^2 + y^2}}\right), & \rho > 0\\ 0, & \rho = 0 \end{cases}$$

בסימון f אז $ho^2=x^2+y^2$ אז f דיפרנציאבילית בסימון A=B=0 עם (0,0) -ב

$$\Delta f \equiv f(\Delta x, \Delta y) - f(0, 0)$$

$$= ((\Delta x)^2 + (\Delta y)^2) \sin\left(\frac{1}{\sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}}\right)$$

 $_{,O}((\Delta x)^2 + (\Delta y)^2)$ ולכן ביטוי זה הוא מסדר מסדר לכתבו כ:

$$, 0 \cdot \Delta x + 0 \cdot \Delta y + o(\sqrt{(\Delta x)^2 + (\Delta y)^2})$$

ונובע ש: f דיפרנציאבילית ב- (0,0). אבל f ונובע ש: f אינה רציפה כי $\frac{\partial f}{\partial x}(x,0)$ אינה רציפה כי

פרוש גיאומטרי.

קיבלנו עבור פונקציה דיפרנציאבילית:

$$\Delta f = f_x(x_0, y_0) \Delta x + f_y(x_0, y_0) \Delta y + o\left(\sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}\right)$$

החלק הראשון נקרא <u>הדיפרנציאל בנקודה (x_0,y_0) .</u>

אם z=f(x,y) מתאר משטח מעל

$$(x,y) \in D \subset \mathbb{R}^2$$

 (x_0,y_0) בתוך (x_0,y_0) , כאשר עוברים מנקודה , (x,y) השינוי בפונקציה זו הוא לנקודה סמוכה (x,y)

$$\Delta z = z - z_0 = f(x, y) - f(x_0, y_0)$$

ובשימוש בטור טיילור ניתן לכתוב זאת כ:

$$\Delta z = \underbrace{f_x(x_0, y_0)}_{A} (\Delta x) + \underbrace{f_y(x_0, y_0)}_{B} (\Delta y) + o\left(\sqrt{(\Delta x)^2 + (\Delta y)^2}\right)$$

:החלק הראשון

$$z - z_0 \approx A(x - x_0) + B(y - y_0)$$

הוא פונקציה לינארית המקרבת את המשטח הוא פונקציה לינארית המקרבת את המשטח z=f(x,y) ולגרף שלה יש נקודה משוחת (x_0,y_0,z_0) עם המשטח הזה. זוהי משוואת המישור המשיק למשטח בנקודה (x_0,y_0) . דיפר-נציאביליות היא האפשרות לקרב פונקציה/משטח נתון על ידי פונקציה/משטח ליניארי.

גזירת פונקציה מורכבת.

 α בעלת נגזרות חלקיות f(x,y) בעלת נגזרות חלקיות D, נניח בתחום D, נניח בתחום C בעלת (ולכן דיפרנציאבילית) בתחום C בעלת C בעלת

$$.(x(t),y(t))\in D$$

אז F(t) = f(x(t), y(t)) היא פונקציה גזירה F(t) = f(x(t), y(t)) ונגזרתה היא (כלל השרשרת):

$$\frac{dF}{dt} = \frac{\partial f}{\partial x} \cdot \frac{dx}{dt} + \frac{\partial f}{\partial y} \cdot \frac{dy}{dt}$$

$$(F' = f_x \cdot x' + f_y \cdot y' \quad :$$

 $t+\Delta t$ ל- לאשר משנים את $t+\Delta t$ משתנים כדלקמן: y(t),x(t)

$$\Delta x = x(t + \Delta t) - x(t)$$
$$\Delta y = y(t + \Delta t) - y(t)$$

השינוי המושרה בערך של F הוא:

$$\Delta F = F(t + \Delta t) - F(t)$$

$$= f(x(t + \Delta t), y(t + \Delta t)) - f(x(t), y(t))$$

:ומכיוון שf דיפרנציאבילית ביטוי זה שווה ל

$$= \frac{\partial f}{\partial x}(x(t), y(t)) \cdot \Delta x + \frac{\partial f}{\partial y}(x(t), y(t)) \cdot \Delta y + \alpha \cdot \Delta x + \beta \cdot \Delta y$$

$$\alpha(\Delta x, \Delta y), \beta(\Delta x, \Delta y) \to 0$$

 $.(\Delta x, \Delta y)
ightarrow (0,0)$ כאשר

, $\Delta x, \Delta y o 0$ אבל כאשר $\Delta t o 0$ אזי אכן lpha, eta o 0 ועל כן גם lpha, eta o 0 ומקבלים

$$\frac{\Delta F}{\Delta t} = f_x \cdot \frac{\Delta x}{\Delta t} + f_y \cdot \frac{\Delta y}{\Delta t} + \alpha \cdot \frac{\Delta x}{\Delta t} + \beta \cdot \frac{\Delta y}{\Delta t}$$

בביטוי האחרון יש לנו ש:

$$\frac{\Delta y}{\Delta t} \to y'(t), \, \frac{\Delta x}{\Delta t} \to x'(t)$$

כאשר $\Delta t
ightarrow 0$ ולכן

$$F' = \frac{dF}{dt} = f_x \cdot x' + f_y \cdot y'$$

משפט. תהי f(x,y) בעלת נגזרות חלקיות f(x,y) תהי f(x,y) בעלות נגזרות רציפות בתחום f(x,y) בתחום f(x,y) בתחום f(x,y) בתחום f(x,y) בתחום f(x,y) בתחום f(x,y)

$$(x(t,s),y(t,s)) \in D$$

לכל $(t,s)\in E$ לכל

$$F(t,s) = f(x(t,s), y(t,s))$$

נגזרות חלקיות לפי (t,s) כך ש:

$$\frac{\partial F(t,s)}{\partial t} = \frac{\partial f}{\partial x} \cdot \frac{\partial x}{\partial t} + \frac{\partial f}{\partial y} \cdot \frac{\partial y}{\partial t}$$

$$\frac{\partial F(t,s)}{\partial s} = \frac{\partial f}{\partial x} \cdot \frac{\partial x}{\partial s} + \frac{\partial f}{\partial y} \cdot \frac{\partial y}{\partial s}$$

ההוכחה דומה להוכחת המשפט הקודם.

 $f_y\equiv f_x\equiv 0$ בכל נקודות תחום D בכל $f_y\equiv f_x\equiv 0$ בכל נקודות תחום D

הוכחה: ניקח שתי נקודות P_1, P_2 ונניח תחילה שהן ניתנות לחיבור ע"י בקטע ישר, אשר המשואה שהן ניתנות לחיבור ע"י בקטע ישר, אשר המשואה הפרמטרית שלו היא (x(t),y(t)). על קטע זה נסתכל ב- $F(t)=f\left(x(t),y(t)
ight)$, ואז

$$.\frac{dF}{dt} = \underbrace{f_x}_{0} \cdot x' + \underbrace{f_y}_{0} \cdot y' \equiv 0$$

נובע ש: F קבועה על הישר ועל כן

$$F(P_1) = F(P_2)$$

אם P,Q מחוברות בתחום (הקשיר!) ע"י קו P,Q אם פוליגונלי, אז חוזרים על הנימוק הזה בכל קטע,

ומקבלים ש: f קבועה על כל קטע בנפרד, ולכן בעלת אותו ערך בקצוות הקו הפוליגונלי. מכאן נובע שהיא קבועה בכל התחום.

תרגיל: פונקציות הומוגניות

פונקציה הומוגנית $f(x_1,\dots,x_n)$ נקראת הומוגנית חיובית ממעלה p אם

$$f(tx_1, tx_2, \dots, tx_n) = t^p f(x_1, \dots, x_n)$$
לכל

בעלת $f(x_1,\ldots,x_n)$ תהי (Euler משפט בעלת היא היא הלקיות ראשונות רציפות. אזי היא הומוגנית חיובית ממעלה p אם ורק אם

$$(*) \qquad \sum_{i=1}^{n} x_i \frac{\partial f}{\partial x_i} = pf$$

הומוגנית מסדר f: בכיוון אחד, נניח שf: בכיוון החד, נניח שf:

$$f\left(\underbrace{tu_1}_{x_1},\ldots,\underbrace{tu_n}_{x_n}\right)=t^pf(u_1,\ldots,u_n)$$

נגזור את שני אגפי המשוואה לפי t ונקבל:

$$\frac{\partial f}{\partial x_1}(tu_1,\ldots,tu_n)\cdot u_1+\ldots$$

$$+ \frac{\partial f}{\partial x_n}(tu_1,\ldots,tu_n)\cdot u_n$$

$$= pt^{p-1}f(u_1,\ldots,u_n)$$

נציב $u_i \equiv x_i$ ואז t=1 נציב

$$x_1 \frac{\partial f}{\partial x_1}(x_1, \dots, x_n) + \dots + x_n \frac{\partial f}{\partial x_n}(x_1, \dots, x_n)$$
$$= pf(x_1, \dots, x_n).$$

בכיוון השני, נניח שמשוואה (*) מתקיימת

$$(*) \qquad \sum_{i=1}^{n} x_i \frac{\partial f}{\partial x_i} = pf$$

g(t) את גאור את . $g(t)=f(tu_1,\ldots,tu_n)$ ונסמן : t

$$g'(t) = \sum_{i=1}^{n} \frac{\partial f}{\partial x_i} (tu_1, \dots, tu_n) u_i$$

: t -ביטוי זה ב-

$$tg'(t) = \sum_{i} \frac{\partial f}{\partial x_i}(tu_1, \dots, tu_n) \underbrace{(tu_i)}_{x_i}$$

נובע מ: (*) שהביטוי האחרון שווה ל:

$$.pf(tu_1,\ldots,tu_n)=pg(t)$$

$$[t^{-p}g(t)]' = t^{-p}g'(t) + (-p)t^{-p-1}g(t)$$

$$= t^{-p-1} \underbrace{\left[tg' - pg\right]}_{0} \equiv 0$$

 $t^{-p}g(t)=const=c$ ולכן .c=g(1) ולכן, $g(t)=ct^p$ ע"י

$$g(t) = f(tu_1, ..., tu_n)$$

מקבלים

$$f(tu_1,\ldots,tu_n)=ct^p=f(u_1,\ldots,u_n)t^p$$